

مرکز آموزش های کاربردی

دوره آموزشی پودمانی تربیت مبلغ رتبه دو به سه

(جزوه روش تدریس و کلاسداری)

حجت الاسلام و المسلمین سید محمد حسین تقوی

سال تحصیلی 1401-1400

بسمه تعالی

اهمیت کار با کودکان و نوجوان

- 1) آمادگی بیشتر
- 2) ماندگاری پیام
- 3) مصون سازی
- 4) فراهم ساختن آینده ای روشن
- 5) مسئولیت الهی

مراحل کلاسداری عبارتند از : (شروع ، قالب ، تنوع ، تکلیف)

الف) مرحله ی شروع ، انواع شروع (داستان ، سؤال ، خاطره ، طنز ، ضرب المثل ، حرف دل ، صدای خوب و ...)
ب) مرحله ی قالب، انواع قالب (انواعی، تشبیهی، مقایسه ای، پرسش و پاسخ، عددی، تعارضی، (کشکولی) و ...)

1. قالب انواعی : (رسول خدا صلی الله علیه و آله: النوم علی سبعة أوجه : نوم الغفلة، نوم الشقاوة ، نوم العقوبة ، نوم اللعنة ،

نوم الراحة ، نوم الرخصة و نوم الحسرة)

نکته های اجرایی قالب انواعی :

- موضوع مورد نیاز مخاطب باشد
- مواردی ذکر شود که مخاطب با آنها سر و کار دارد انواع را به دست آورید
- از انواع به دست آمده 5 تا 10 نوع را انتخاب کند
- برای جذابیت انواع از قافیه ، تشبیه و طنز استفاده شود
- می توان یک نوع را به عنوان نوع کلیدی توضیح کامل داد
- ابتداء انواع مورد رغبت دانش آموزان ذکر شود و در پایان نوع کلیدی ارائه گردد
- می توان از مخاطبین هم برای طرح انواع یا ذکر مصادیق استفاده کرد
- هر چه سن مخاطب بیشتر باشد انواع باید متین تر و سنگین تر مطرح شود

2. قالب تشبیهی: (این قالب در آیات و روایات بسیاری مورد استفاده قرار گرفته است زیرا یکی از راه های فهم مطالب سخت و دشوار بیان آنها در

قالب تمثیل و تشبیه است که حتی در مسائل فلسفی و عقلی محض برای فهم مباحث عقلانی از این قالب استفاده می شود)

انواع قالب تشبیهی :

الف (اصطلاحی:

ب) خصوصیات: قالب تشبیهی خصوصیتی است که باید با استفاده از تشبیهات به کار رفته در آیات و روایات ، خصوصیات مشبه را با توجه به رویکرد تربیت دینی بیان نمود و توضیح داد.

امام صادق علیه السلام فرمودند : إنَّ فاطمه هی لیلہ القدر فمن عرف فاطمه حق معرفتها فقد ادرك لیلہ القدر بحار الانوار ج 43 ص 65

خصوصیات مشبه به	وجه شبه	خصوصیات مشبه
انا انزلناه فی لیلہ القدر	ظرف و محل نزول قرآن	خانه فاطمه محل و ظرف نزول قرآن
و ما ادراك ما لیلہ القدر	عظمت آن قابل درک نیست	عظمت و قدر فاطمه نیز ناشناخته است
لیلہ القدر خیر من ألف شهر	با ارزش ترین	فاطمه زهراء سیده زنان عالم است
تنزل الملائكة و الروح فیها یاذن ربهم من کل أمر	محل نزول ملائکه	محدثه بودن فاطمه - محل رفت و آمد فرشتگان
سلام هی حتی مطلع الفجر	امنیت و مبارکی	از القاب فاطمه مبارکه و کوثر (خیر کثیر) است

نکته های اجرایی قالب تشبیهی :

- ابتداء تمام اصطلاحات مشبه به (آنچه به عنوان مثال انتخاب کرده ایم) را یادداشت می کنیم
- برای هر کدام از این اصطلاحات مشابهی از آموزه های دینی پیدا کنیم
- وجه شبه را مشخص می کنیم تا راحت تر بتوان تشبیه را برقرار نمود
- تشبیه باید مؤافق ذوق سلیم باشد
- تشبیه از یک جهت می تواند مقرب باشد و از جهات دیگر مبعّد ، لذا باید بر وجه شبه تصریح و تأکید کرد
- مواردی که بدآموزی دارد حذف می شود ، به مواردی اشاره شود که نکته های تربیتی دارد
- در بعضی موارد هم می توان از مخاطبین کمک گرفت ، چه در به دست آوردن تشبیه و چه مصادیق جدید

3. قالب پرسش و پاسخی: (این روش در آیت قرآن بسیار استفاده شده است)

این قالب به چهار روش اجراء می شود:

الف : پرسش از مخاطب و پاسخ از مربی

ب : پرسش از مربی و پاسخ از مخاطب

ج : پرسش از مخاطب و پاسخ هم از مخاطب

د : پرسش از مربی و پاسخ هم از مربی

نکته های اجرایی قالب پرسش و پاسخ :

- استعانت از خدای متعال و ائمه هدی علیهم السلام
- مطالعه و مهارت یابی در پاسخ دهی
- مقدمه نقش تعیین کننده ای در طرح سؤال دارد
- حتما بین مخاطبین کاغذ تقسیم شود
- در مقدمه بیان شود به سؤالات عجیب و غریب پاسخ داده نمی شود
- جواب ها مفید و مختصر باشد
- بعضی سؤالات را خود مربی مطرح کند
- بعضی سؤالات پاسخ داده نشود
- بعضی سؤالات به بعد جلسه موکول شود
- برخی سؤالات تغییر داده شود
- بعضی سؤالات برای تنوع خوانده شود
- بعضی سؤالات از خود مخاطبان پرسیده شود
- لابلای جواب ها کتاب ها ، سی دی ها و سایت های مفید معرفی کنید
- همان ابتدای جلسه اعلام کنید اگر سؤال خصوصی است بالای برگه بنویسید
- حتی الامکان به صورت کتبی پاسخ ندهید
- بعضی سؤالات خلاصه شوند
- بعضی سؤالات تشویق شوند
- بعضی سؤالات را بگوئید نمی دانم البته اگر نمی دانید ولی نباید موجب بی اعتمادی شود
- سؤال ها را با خود ببرید
- بعضی سؤالات را به متخصصان ارجاع دهید
- بعضی سؤالات باید تکمیل شوند
- سعه صدر و شادابی چهره مد نظر باشد
- قدرت درک مخاطبین را در نظر بگیرید
- مدیریت سؤال ها را خودتان به عهده بگیرید
- سؤال هایی که برای ایجاد فتنه پرسیده می شود باید بسیار ماهرانه پاسخ داده شود

یک نمونه اجرای قالب پرسش و پاسخ :

پرسش : چرا حوصله نماز خواندن نداریم ؟

پاسخ ها : به خاطر رفتار نامناسب برخی از نمازگزاران ، همنشینی با بدان ، ندانستن منافع نماز ، همرنگی با جماعت ، لقمه حرام ، گناهان چشم و زبان ، طولانی شدن نماز توسط امام جماعت ، زمان و مکان نامناسب و ...

4. قالب کشکولی (خورشیدی) : مثال:

زبان: (آیه ، حدیث ، دعا ، سیره ، داستان ، شعر ، کلمه شناسی، انواع ، گناهان ، خصوصیت ، لطیفه ، احکام ، آداب ، انواع ، کارکرد ، ضرب المثل، فیزیولوژی)

نکته های اجرایی قالب اجرایی:

- موضوع مورد نیاز مخاطب باشد
- برای موارد از مخاطبان استفاده شود
- حداقل 10 مورد برای موضوع در نظر گرفته شده وجود داشته باشد
- برای هر کدام از موارد حداقل یک مصداق یا مطلب آماده داشته باشیم
- نکته ها چینش مطلوب داشته باشند
- جواب همه موارد از یک نفر گرفته نشود
- موارد مطرح شده تنوع کافی داشته باشد

5. قالب طراحی :

6. قالب نسخه ای :

نکته های اجرایی قالب نسخه ای :

- تجویز بر اساس نکات کاربردی باشد و کلی گویی نباشد
  - ظرفیت مراجع در نظر گرفته شود
  - علاوه بر باید ها به نباید ها هم توجه شود
  - موضوع انتخاب شده فراگیر و مبتلی به اکثریت باشد
  - حتی الامکان علت طرح موارد تجویزی بیان شود
- مثال قالب نسخه ای: نسخه ی کنترل غریزه:

الف) عوامل بازدارنده از تحریک :

- 1- ورزش کردن
- 2- مطالعه سودمند(کتاب گناهان کبیره ، قلب سلیم و ...)
- 3- برنامه ریزی برای اوقات فراغت
- 4- پرداختن به ذوق و سلیقه های هنری
- 5- تنظیم برنامه خواب و کیفیت آن

ب) پرهیز از عوامل تحریک کننده :

- 1- پرهیز از تفکر و تخیل : امام علی علیه السلام (مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْمَعَاصِي دَعَتْهُ إِلَيْهَا ، الْفِكْرُ فِي الْخَيْرِ يَدْعُوا إِلَى الْعَمَلِ بِهِ) غرر حدیث 540
- 2- پرهیز از روابط نگاهی ، مجالستی و مکالمه ای
- 3- پرهیز از گفت و شنود درباره مسائل جنسی
- 4- پرهیز از مطالعه کتاب ها و رمان ها و مجلات تحریک کننده
- 5- پرهیز از پوشش های تحریک کننده مثل لباس های تنگ
- 6- پرهیز از موسیقی های تحریک کننده و هیجانی
- 7- پرهیز از مشاهده فیلم ها و تصاویر تحریک کننده
- 8- پرهیز از تنهایی
- 9- پرهیز از استعمال عطرهای تحریک کننده

ج) خوراکی ها :

- 1- استفاده از آب انار ، کاهو ، آبغوره ، نارنج ، هندوانه ، قهوه ، عدس و لیمو
- 2- استفاده نکردن از تخم مرغ ، شیر ، موز ، پیاز و فلفل ، نارگیل ، دارچین و پرهیز از پر خوری

د) عوامل معنوی :

- 1- شناخت کرامت خویش
- 2- تعدیل انرژی با روزه گرفتن
- 3- یاد مرگ و قیامت و همیشه خود را در محضر خدا دیدن
- 4- حضور در مجالس مذهبی
- 5- توجه به عواقب اعمال و عبرت از دیگران
- 6- تقویت اراده و عدم مقایسه ی خود با دیگران
- 7- به محض لغزش و گناه نا امیدی هرگز و توبه کردن
- 8- دعای امام زمان ارواحناله الفداء را خواندن اللهم ارزقنا توفیق الطاعة ...

مثال دیگر قالب نسخه ای: نسخه ی افزایش ایمان:

- 1- مواظبت از نماز (اول وقت ، حضور قلب ، در مسجد ، به جماعت ، با تربیت سیدالشهداء علیه السلام و خواندن نماز های نافله)
- 2- انس با قرآن کریم
- 3- مطالعه کتاب های مفید در این رابطه
- 4- ارتباط با اهل بیت علیهم السلام خصوصا رابطه با امام زمان ارواحناله الفداء با خواندن زیارات و ادعیه مخصوصا دعای عهد
- 5- یادآوری نعمت های خدای و تشکر از حق تعالی
- 6- انجام دادن یک عمل هر روز برای رضای خداوند متعال
- 7- صبر در عبادت ، معصیت و مصیبت امام صادق علیه السلام : الصبر رأس الإیمان
- 8- دائم الوضو بودن
- 9- عمل به آنچه می دانیم
- 10- خیر رساندن به دیگران
- 11- مطالعه زندگی بزرگان و مجالست با اهل ایمان

7. قالب گروهی (بارش فکری) : (در این قالب افراد را به گروه های مختلف تقسیم کرده و سپس آنها را در یک موضوع خاص وادار به

تفکر می کنیم ، که به دلیل بارش فکری صورت گرفته نتایج خوبی حاصل می شود)

نکته های اجرایی قالب گروهی (بارش فکری):

- مخاطبان به گروه های مختلف تقسیم می شوند
- گروه ها متناسب با مخاطبین نامگذاری یا شماره گذاری می شوند
- در صورت امکان در هر گروه یک سرگروه ، یک مخبر و یک منشی انتخاب می شود
- می توان برای هر گروه یک موضوع ارائه داد یا به همه گروه ها یک موضوع واحد ارائه نمود
- یک زمان معین مشخص شود تا افراد گروه بر روی موضوع فکر یا تبادل نظر کنند
- موضوع ارائه شده تا حدودی برای مخاطبان آشنا باشد و مربی اشراف کامل بر بحث داشته باشد
- مربی در صورت امکان در هر گروه حاضر شده و در بارش فکری آنها شرکت کند
- لازم است هر گروهی مطالب ارائه شده در گروه را نوشته و به مربی تحویل دهند
- مربی از هر گروه بخواهد مطالب مطرح شده در گروه را به صورت کنفرانسی ارائه دهند
- از هر گروه بیش از یک یا دو جواب گرفته نشود
- موضوع ارائه شده پرجواب باشد
- اگر مربی تشخیص داد نظرات گروهی چندان قابل طرح نیست خودش نظرات آنها را اصلاح و تکمیل کرده ارائه دهد
- یکی از مقررات این قالب این است که افراد به نظرات یکدیگر احترام بگذارند

- مری هیچ یک از نظرات را به صراحت نفی نمی کند بلکه پاسخ ها را هدایت می کند
- گاهی می توان به نقطه نظرات بدیع و خلاق امتیاز داد

8. قالب مقایسه ای: (این روش یکی از روش های قرآنی است که در بسیاری از آیات مسلمانان و کفار ، محبوبین و مغضوبین ، گروه های دیگر را با یکدیگر مقایسه می کند و این مقایسه آثار تربیتی فراوانی دارد)
نکته های اجرایی قالب مقایسه ای:

- اصل مقایسه برای مخاطبان جالب باشد
- موارد مورد مقایسه ای دارای جذابیت باشد
- در مقایسه ای می توان وجوه اختلاف و درجه شدت و ضعف موارد را بیان کرد
- در برخی موارد مقایسه به عهده مخاطب گذاشته شود
- مصادیق یا موارد مقایسه بدآموزی نداشته باشد
- ادعایی نباشد بلکه مستند و استدلالی باشد

نمونه مثال قالب مقایسه ای برای مقطع ابتدایی	
کلاس نامنظم	کلاس منظم
<p>معلم سر وقت نمی آید شاگردان تکالیف خود را به موقع انجام نمی دهند سکوت را رعایت نمی کنند همکلاسی ها یکدیگر را اذیت می کنند به قولش عمل نمی کنند یکدیگر را مسخره می کنند کلاس خود را تمییز نگه نمی دارند اموال یکدیگر را بدون اجازه بر می دارند</p>	<p>معلم سر وقت می آید شاگردان تکالیف خود را به موقع انجام می دهند سکوت را رعایت می کنند همکلاسی ها یکدیگر را اذیت نمی کنند به قولش عمل می کنند یکدیگر را مسخره نمی کنند کلاس خود را تمییز نگه می دارند اموال یکدیگر را بدون اجازه بر نمی دارند</p>

نمونه مثال قالب مقایسه ای برای مقطع دوره اول متوسطه (دبیرستان)	
جهنمی ها	بهشتی ها
<p>ولی و سرپرست آنها شیطان است لحظه جان دادن بد و بی راه گفت و فحش دادن در آخرت مضطرب و نگران هستند تشییع جنازه به زور و با خوشحالی دوستان و آشنایان از فقدان او قبر آنها چاهی از چاه های جهنم است در آستانه ورود به جهنم لباسشان از آتش است جهنم مکانی تنگ و تاریک</p>	<p>ولی و سرپرست آنها خداست لحظه جان دادن با لبخند و سلام بر اهل بیت علیهم السلام همراه است در آخرت آرام هستند تشییع جنازه باشکوه و ناراحتی دوستان و آشنایان از فقدان او قبر آنها باغی از باغ های بهشت است در آستانه ورود به بهشت لباسشان از حریر است وسعت بی انتهای بهشت</p>

نمونه مثال قالب مقایسه ای برای مقطع دوره دوم متوسطه (دبیرستان)	
لذت حرام	لذت حلال
<p>نا سازگاری با خلقت اراده ضعیف می شود عامل اضطراب و ضعف سیستم عصبی زودگذر و موقتی عواقب سنگین در پی دارد مایه آبروریزی و سر شکستگی</p>	<p>سازگاری با خلقت اراده قوی می شود آرام بخش و باعث تقویت سیستم عصبی پایدار پاداش دارد مایه ی عزت و سربلندی نفس</p>

باعث تضعیف عقل می شود زندگی حیوانی	باعث تقویت عقل می شود زندگی انسانی
---------------------------------------	---------------------------------------

9. قالب عددی : (از گذشته مورد عنایت بوده و در این زمینه کتاب هایی نیز نوشته شده است : مثل خصال شیخ صدوق ، ذکر عدد به علاوه موضوع مورد نیاز ، انگیزه مخاطب را بر می انگیزاند)

نکته های اجرایی قالب عددی:

- موضوع مورد نیاز مخاطب باشد
- برای هر کدام از موارد ، توضیحی در نظر گرفته شود
- گاهی مواردی از اعداد به جلسه بعد موکول شود

مثال قالب عددی:

امیر المؤمنین علی علیه السلام : لایحصل الا بخمسة اشياء 1- بكثره السؤال 2- بكثره الاشتغال 3- بتطهير الافعال 4- بخدمة الرجال 5- باستعانة ذی الجلال

10. قالب خطاطی :

نکته های اجرایی قالب اجرایی:

- روی کاغذ خط دار تمرین شود
- چهار خط از صفحه را در نظر گرفته و از 1 تا 4 شماره گذاری شود
- در طول تمرین هیچ خطی نباید از خط 1 بالاتر و از خط 4 پائین تر برود
- فاصله بین خط 2 و خط 3 به عنوان زمینه انتخاب شود
- در این خط می توان برای زیبا نویسی از خط کش استفاده کرد
- بهتر است با مداد تمرین شود
- بین حروف فاصله داده شود
- مخاطبان ابتداء بر اساس آنچه مربی می گوید عمل کنند پس از یادگیری می توانند به سلیقه خود عمل نمایند

11. قالب داستانی و شأن نزولی : (یکی از روش های ارائه مفاهیم ، که در قرآن بسیار مورد استفاده قرار گرفته روش داستانی است این روش کارایی زیادی در تعلیم و تربیت دارد خصوصا برای مقاطع ابتدایی و راهنمایی ، در بیان داستان باید با توجه به فرمول خبرنگاری داستان را طرح کرد ، فرمول خبرنگاری یعنی در ارائه داستان باید به این موارد توجه شود؛ چه کسی، در چه زمانی و چگونه آن ، داستان تامین کننده بستر عاطفی است که می تواند انگیزه پیگیری بحث را در مخاطب بیانگیزاند)

نکته های اجرایی قالب داستانی و شأن نزولی :

- قصه گو در طول سال و مطالعه داستان های مناسب ، آنها را یادداشت کرده و خلاصه کند
- مربی با برخی منابع قصه های مناسب آشنا باشد مانند قصه های قرآن مجید
- قصه نباید از رو خوانده شود مگر اینکه مربی منظور خاصی از آن داشته باشد
- داستان گفتنی باشد نه خواندنی
- داستانی انتخاب شود که خود مربی را هم تحت تأثیر قرار داده باشد
- گاهی می توان از زبان اشیاء و حیوانات زبان گفت
- برای تنوع می توان از داستان های تصویری و دیواری هم استفاده کرد
- در هنگام بیان داستان باید به وسعت واژگان مخاطبین توجه داشت و اگر احیانا مخاطب معنی کلمه ای را نمی فهمد باید فوراً مترادف آنرا بیان کرد

- برای جلب توجه مخاطب می توان تقاضا کرد داستان را خلاصه نویسی کنند یا پیام آن را بگویند و یا تصویری مناسب با آن بکشند
- تغییر لحن نقش مهمی در جذابیت داستان دارد
- بچه ها قصه تکراری را دوست دارند مخصوصا اگر به آنها اجازه داده شود که نصف جملات را آنها بگویند

12. قالب تعارضی: (در این روش جهت ایجاد انگیزه دو مطلب به ظاهر متعارض را مطرح کرده و سپس به رفع تعارض می پردازیم مانند روایات به ظاهر متعارض درباره دنیا ، شادی و عجله و مواردی از این قبیل)

13. قالب بازی با کارت :

نکته های اجرایی قالب بازی با کارت:

- کلید واژه های بحث را تعیین کرده و با خط خوش بر روی کارت ها نوشته شود
- مطالب مربوط به هر کارت با مداد در پشت آن نوشته شود
- کلماتی نوشته شود که بار عاطفی داشته باشند و صرفا دانشی نباشد
- چینش کارت ها به گونه ای باشد که هنگام ارائه بحث نظم منطقی داشته باشد
- واژه هایی انتخاب شوند که بتوان درباره آنها صحبت کرد
- در نحوه نشان دادن هر کدام از کارت ها مقداری انگیزه سازی شود
- خط روی کارت ها ، واضح و درشت باشد
- گاهی برای تنوع از کارت های متضاد استفاده شود
- بهتر است از مقوای زرد و ماژیک قرمز استفاده شود

14. قالب توصیفی : (هر کدام از مخاطبان درباره یک مطلب توصیفی بگویند مانند بهشت ، مسجد و ...)

15. قالب نمایشی : (یکی دیگر از روش های ارائه مفاهیم دینی قالب نمایشی است که به دلیل محسوس کردن مفاهیم ، ماندگاری بیشتری در ذهن مخاطب دارد نمونه های این روش در زندگی ائمه معصومین علیه السلام بسیار مشهود است از جمله نزدیک کردن آهن گداخته به دست عقیل توسط امیرالمؤمنین علی علیه السلام ، نمایش وضوی امام حسین و امام حسین علیه السلام برای یاد دادن وضوی صحیح به پیرمرد، نمایش نحوه وضو گرفتن پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله. در ارائه برخی احکام می توان از این روش استفاده نمود از جمله وضو ، حج و ...)

16. قالب نمادین : (در این روش حروف یک کلمه مرتبط به موضوع اصلی بحث را نوشته و با هر حرفی کلماتی که با آن حرف شروع می شوند و با بحث ارتباط دارند را توضیح می دهیم)

مثال قالب نمادین :

کلمه معلم : م ← علم ← محبت
 ع ← علم
 ل ← لیاقت
 م ← معنویت

17. قالب برگه ای : (آماده کردن برگه ای که موضوع مورد بحث و سرفصل های آن را دارد و قرار دادن آن در اختیار مخاطبان)

18. قالب آدابی : (بیان آداب در موضوعات مختلف که می توان از این منابع استفاده کرد ؛ مثل گنجینه آداب تألیف آشتیانی و کتاب دستورات زندگی)

19. قالب بازی با کلمات و حروف :

- به عنوان نمونه ؛ حرف {د} در ابتدای چه کلماتی آمده است: دانش ، دوست
- به عنوان نمونه ؛ کلمه {ده} پاداش ده برابر اعمال نیک
- به عنوان نمونه ؛ کلمه {جده} مادر بزرگ به زبان عربی
- به عنوان نمونه ؛ کلمه {مسجد} خانه ی خدا

یا اینکه متنی نوشته و از مخاطبان خواسته شود آنها را نقطه گذاری کنند

20. قالب راز گل ها: (کلمه ای را انتخاب کرده برای هر کدام از حروف آن یک سؤال یا معما مطرح می کنید سپس برای اجراء گل کشیده و برای هر کدام از سؤال یا معماها یک گلبرگ می کشید و از مخاطبین می پرسید وقتی پاسخ ها را کامل کردند با ابتدای هر کدام از پاسخ ها باید رمز گل که همان کلمه اول است حاصل شود)

21. قالب ابزاری:

(آوردن یک وسیله مانند عینک سه رنگ)

22. قالب جشن تکلیف :

23. قالب اردو داری :

نکته های اجرایی قالب اردو داری :

- اردو با هزینه کم اجراء شود
- حتی الامکان یک مکان زیارتی در اردو گنجانده شود
- قبل از اردو منطقه شناسایی کامل شده باشد
- از بردن به جاهای شلوغ ، کوه ، لب رودخانه ، کنار استخر و کناره های جاده خودداری شود
- نماز جماعت ظهر حتما در اردو برگزار شود
- قبل از تاریکی شب حتما برگشته باشید
- اجازه داده نشود کسی با خود پول بیاورد
- صبحانه و نهار را بیاورید و بگوئید که چه چیزی بیاورند
- تقسیم کردن آوردن فرش بین افراد
- برای اردوی دختران پیشنهاد دهنده نباشید
- مکانی را برای اردو انتخاب کنید که قابل کنترل باشد
- از همان ابتداء افراد را گروه بندی کنید
- برای هر گروه سرگروه ، معاون و نیروی خدماتی معین نمائید
- سعی شود به همه افراد مسئولیت داده شود
- اردو ببرد هر چند 200 متر آن طرف تر باشد
- گرفتن رضایت نامه همراه با هزینه اردو ؛ هر چند کم باشد
- مهیا کردن آداب سفر
- اگر با ماشین به اردو می روید خوب است در ماشین معارفه صورت گیرد
- حضور و غیاب تنوع داشته باشد
- در اردوی چند روزه مناسب است خبرنگار برگه ای داشته باشیم
- تمیز کردن مکان اردو پس از پایان آن
- گرفتن فیلم و عکس از برخی صحنه های اردو
- نوشتن خاطرات اردو توسط افراد
- داشتن ساعت خواب و بیدارباش منظم
- کنترل افراد در هنگام خواب و مکان های خلوت
- خودداری از بیان مطالبی مانند : جن ، روح و ...
- برگزاری مناسبت های تقویمی با کمک خود بچه ها
- داشتن افتتاحیه و اختتامیه ، در اختتامیه عوامل اردو معرفی شوند و در اختتامیه از دست اندرکاران تقدیر شود
- معرفی بانک جوایز
- قراردادن صندوق پیشنهادات و انتقادات
- برگزاری مسابقه پرسش و پاسخ
- برگزاری مسابقه کتابخوانی

ج) مرحله ی تنوع کلاسی :

(مرحله ی سوم تنوع کلاس است که باعث ایجاد انگیزه در مخاطب می شود برای پیگیری مطالب مطرح شده یا مطالبی که باید مطرح شود)

- 1- شمارش نعمت های خوشایند (إِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا) سوره ی ابراهیم آیه 34
- 2- ثوابی : کار ثوابی که در آن روز انجام داده اند بگویند
- 3- حافظه سنجی
- 4- بیشترین حفظ قرآن
- 5- تکمیل جملات نیمه تمام من نماز را دوست دارم زیرا .... ، ای کاش ... ، اگر یک گونی پول داشتم ... ،
- 6- وکیل بازی
- 7- دو گروهی
- 8- مسجدی
- 9- جمله سازی
- 10- داستان سازی
- 11- پانتومیم
- 12- نعمت نویسی در 20 ثانیه یا 30 نعمت زودتر
- 13- ببین و بگو
- 14- نوشتن مطالب یا کشیدن چیزی با چشم بسته
- 15- مشاعره گروهی یا تکمیلی
- 16- توپ شیطان : تعدادی از دانش آموزان را برای شرکت در مسابقه دعوت می کنیم سپس توپی را که از قبل آماده شده و بر روی آن صفات بد و کارهای زشت نوشته شده را به دست آنها می دهیم تا در مدت 3 دقیقه به یکدیگر بدهند و بقیه افراد این شعر را بخوانند
این توپ شیطان بپا تو دست نمونه --- تو دست هر کس بمونه --- از بازی بیرون می مونه
با تمام شدن شعر توپ شیطان در دست هر کس ماند بازنده شده است این بازی مختص گروه پیش دبستانی و ابتدایی است
- 17- آوازی
- 18- انواع صلوات
- 19- ساختن شعر یا متن با کلمات خاص
- 20- حذف اول و آخر کلمات
- 21- نام بردن ده سوره در 10 ثانیه
- 22- هر کس با زبان خاص یک جمله بگوید
- 23- بازی حرکت بر عکس دستور مربی
- 24- بله یا خیر گفتن در پاسخ به سؤالات مربی

- 25- نخ - من نمی بینم
- 26- سعدی شاعر شیرین سخن شیرازی است ک سعدی ساعر شیرین سخن شیرازی است
- 27- منکر ، مکروه ، مستحب و واجب شناسی
- 28- خواندن داستانی که اشتباه عمدی در آن گنجانده شده است
- 29- دوست داری چکاره شوی و چرا ؟
- 30- هر کس یک واجب الهی را بگوید
- 31- چیزهایی که مستقیماً با انقلاب ، معلم ، مدرسه ، حج و ... ارتباط دارند
- 32- هر کس یک آیه قرآن را بخواند
- 33- هر کس یک جمله پند آموز را 5 بار بدون نقطه بنویسد
- 34- هر کس یک دعا بکند
- 35- تکمیل اشعار گروهی
- 36- هر نفر یا گروه یک آیه بخواند و نفر یا گروه دیگر ترجمه کند
- 37- کلمات روی تخته مربوط به کدام است مثل هیولا : فلسفه   پاکی لباس : مقدمات نماز
- 38- حدس بزن چیه ، کیه ، کجاست؟
- 39- تفاوت نماز آیات با نماز وحشت چیست؟ هر گروه یک تفاوت را بگوید
- 40- شباهت نماز آیات با نماز وحشت چیست؟ هر گروه یک شباهت را بگوید
- 41- توصیفی : خدا کیست؟ الله اکبر
- 42- هر کس یک اسم خدا را بگوید
- 43- مسابقه بعدش چی
- 44- توقع دیگران از خودت و توقع خودت از دیگران
- 45- مناسبت هر شماره یک مفهوم دینی
- 46- مردم کجاها دروغ می گویند؟
- 47- داستان سازی

د) مرحله ی تکلیف : (مرحله ی پایانی در کلاسداری تکلیف است)

اهدافی که باید در مرحله تکلیف مورد توجه قرار بگیرد:

- 1- شناخت استعداد های متعلمین
- 2- توسعه دادن آموزش ها به منزل
- 3- مشارکت والدین در فرآیند تربیت
- 4- تجربه انجام کار نیک
- 5- ملکه شدن برخی رفتارها
- 6- وادار کردن افراد به تفکر و تعقل
- 7- تبدیل نمودن آموزه ها به رفتار
- 8- فراهم شدن موضوع بحث برای جلسه آینده

نمونه هایی از تکالیف:

دبیرستان	راهنمایی	ابتدایی
تکمیل جمله ی من گناه نمی کنم چون من تصمیم گرفته ام ... من افتخار می کنم ... وظیفه من در انتظار ...	دادن سؤال چرا برخی ها نماز نمی خوانند	دستبوسی پدر و مادر
	نوشتن نامه به خدای متعال ، امام زمان	کنترل نماز توسط والدین
	یادداشت کردن نعمت های ویژه خدا	نقاشی کردن آیات و احادیث قابل تصویر
	مصاحبه با پدر و مادر یا روحانی محل	زیارت امام زادگان شهر
خواندن نماز شب یا نماز امام زمان	مطالعه کتاب مفید و مناسب	انجام برخی مستحبات مثل صلوات
مراجعه به رساله و نوشتن احکام خاص	امر به معروف و نهی از منکر عملی	گرفتن رضایتنامه از والدین
رفتن به نماز جمعه و جماعت	تلاوت قرآن	خواندن قرآن و هدیه آن به امامان
وضو گرفتن هنگام خواب	بازگو نمودن مباحث کلاس	حفظ آیات و شعر
شرکت در دعای کمیل ؛ توسل و ندبه	ملاقات با علماء و روحانیون	صله رحم

جدول ارزشیابی (ابتدایی)

نام..... کلاس.....

پدر و مادر گرامی عادت دادن فرزندان به رفتارهای پسندیده تأثیر زیادی در سعادت نور چشمان دارد از این رو تلاش کنیم تا اعمال نیکو در آنها نهادینه کنیم؛

لطفا برای هر مورد 2 امتیاز منظور فرمائید:

امتیاز هر روز	جمع	خواندن آیه الکرسی	وضوی قبل از خواب	مراقبت از زبان	کمک به دیگران	احترام به پدر و مادر	نماز اول وقت	رفتار ایام هفته شنبه

جدول ارزشیابی (اراهنمایی)

نام..... کلاس.....

نوجوان عزیز با ارزیابی اعمال خویش رفتارهای زیر را در خود تقویت کن و برای هر مورد 1 امتیاز منظور نمائید:

امتیاز هر روز	جمع	رفتارهای قابل تشویق به تشخیص خودت	مراقبت از چشم	مراقبت از زبان	اخلاق نیک	احترام به پدر و مادر	نماز اول وقت	رفتار ایام هفته شنبه

جدول ارزشیابی (دبیرستان)

نام..... کلاس.....

جوان عزیز؛ با توجه به روحیه فعال و پر نشاط شما و تاثیر مراقبت از رفتار های روزانه در رشد شخصیت شما ، جدول زیر را کامل کنید ؛ برای هر مورد 2 امتیاز منظور فرمائید:

امتیاز هر روز	جمع	خواندن آیه الکرسی	وضوی قبل از خواب	مراقبت از زبان	کمک به دیگران	احترام به پدر و مادر	نماز اول وقت	رفتار ایام هفته
								شنبه

منابع جهت مطالعه درس روش تدریس و کلاسداری:

- 1- اصول و روش های ارائه ی مفاهیم دینی تالیف :استادان سید محمد حسین تقوی ، محمد ابراهیم سلطانی و ...
- 2- روش تدریس و کلاسداری تبلیغی تالیف:استاد محمد اسماعیلی مبارکه انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه قم
- 3- درآمدی بر روش ها و فنون تدریس تالیف : دکتر مصطفی پاک انتشارات شرکت تعاونی علم گستر کریمه
- 4- روش تدریس دکتر حسن ملکی
- 5- جذاب سازی کلاس های دینی معاونت تبلیغ حوزه علمیه قم
- 6- مهارت های تدریس دکتر شعبانی
- 7- مهارت های ارتباطی در تدریس و کلاسداری تألیف حمید مقامی انتشارات سماء قلم
- 8- کلیات روش ها و فنون تدریس تالیف امان الله صفوی انتشارات معاصر
- 9- نگاهی دوباره به روش ها و فنون تدریس تالیف حسین خنیفر انتشارات بوستان کتاب
- 10- روش تدریس تألیف حسن سپهری انتشارات جامعه المصطفی العالمیه
- 11- روش تدریس پیشرفته انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- 12- روش ها و فنون تدریس انتشارات دانشگاه پیام نور
- 13- الگوی تدریس 2004 انتشارات کمال تربیت
- 14- راهنمای بهبود تدریس در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی انتشارات دانشگاه اصفهان
- 15- شیوه های تحصیل و تدریس در حوزه های علمیه تألیف محمدعلی رضایی اصفهانی انتشارات بوستان کتاب
- 16- درس نامه روش آموزش و مهارت های کلاسداری قرآن کریم ، تالیف رحمت عابدی انتشارات جامعه المصطفی العالمیه